

Talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2026–2028 laadintaohjeet

Kuntalaki § 110

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousnäkymät 2026

Maailmantalouden kasvu hidastuu lähivuosina kauppasodan ja kansainvälisen epävarmuuden vuoksi. Epävarmuus kansainvälisen talouden kehityksestä säilyy lähivuosina suurena. Tämä heikentää myös euroalueen ja Suomen talousnäkymiä. Suomen talouden ennustetaan kasvavan hitaasti: 0,5 % vuonna 2025, 1,5 % vuonna 2026 ja 1,6 % vuonna 2027. Rahoitusolot ovat keventyneet, mikä tukee kasvua. Rahoitusmarkkinoilla odotetaan 3 kuukauden euriborkoron pysyvän likimain 2 prosentissa lähivuosina.

Yksityinen kulutus pysyy heikkona vuonna 2025, mutta elpyy vuosina 2026–2027 ostovoiman ja kuluttajaluottamuksen vahvistuessa. Yksityiset investoinnit vähenevät vielä vuonna 2025, mutta kääntyvät kasvuun vuosina 2026–2027 alempien korkojen ja vähenevän epävarmuuden ansiosta. Kotitalouksien ostovoima vahvistuu, kun sovitut työmarkkinaratkaisut kasvattavat palkansaajien ansiotasoa, inflaatio pysyy maltillisena ja kotitalouksien korkomenot ovat aiempia vuosia pienemmät.

Vienti piristyy hieman vuonna 2025 ja kasvaa hitaasti seuraavina vuosina, vahvistuen selkeämmin vasta vuonna 2027. Ennusteen mukaan inflaatio pysyy alle 2 % vuositasolla vuosina 2025–2027. Työllisyys paranee hitaasti, ja työttömyysaste on edelleen korkea (8,5 %) vuonna 2027.

Finanssipolitiikka kiristyy vuonna 2025, mutta julkinen talous pysyy alijäämäisenä, ja velkasuhde nousee 88 %:iin vuoteen 2027 mennessä. Ennusteriskejä ovat muun muassa geopoliittiset jännitteet, pitkittynyt kauppapoliittinen epävarmuus ja asuinrakentamisen viiveet. Mahdollisuuksia parempaan kasvuun on, jos epävarmuus häviää ja vihreän siirtymän investoinnit nopeutuvat.

Suomen Pankki 10.6.2025

Kontiolahden talousnäkymät

Kontiolahden kunta on investoinut merkittävästi viime vuosina. Suuri investointitaso näkyy kasvaneiden poistojen ja velanhoitokustannusten kautta käyttötaloutta heikentävänä tekijänä. Investointitaso tulee vakauttaa kestävälle tasolle, velkaantumiseen liittyvien riskien kasvun, korkotason nousun ja korkean investointitason menoja lisäävien vaikutusten rajoittamiseksi. Voimassa olevan investointisuunnitelman mukaan poistot tulevat kasvamaan 145 000 eurolla vuodelle 2026 vuoteen 2025 verrattuna. Suunnitelmavuodelle 2027 poistojen määrä vähenee 325 000 eurolla ja 134 000 eurolla vuodelle 2028 aina edellisvuoteen verrattuna.

Valtionosuuslaskelmaennusteet ovat muuttuneet vuoden 2025 aikana taloussuunnitelmakaudelle tehtyihin arvioihin verrattuna. Kesäkuussa julkaistujen ennusteiden mukaan vuoden 2026 valtionosuudet tulisivat ole-

Kontiolahden kunta

Keskuskatu 8
81100 Kontiolahti

p. 013 7341
f. 013 734 5328

kirjaamo@kontiolahti.fi
www.kontiolahti.fi

Y-tunnus: 0169048-8

maan 16,9 miljoonaa euroa eli 0,56 miljoonaa euroa vähemmän kuin aiemmassa taloussuunnitelmassa. Vuoden 2027 alusta on toteutumassa valtionosuusuudistus, jolla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia valtionosuuksiin. Uudistuksen määräytymisperusteet eikä uusi lainsäädäntö ole vielä selvillä talousarvion laadinnan aikaan, minkä vuoksi valtionosuuksien realistinen arviointi suunnitelmavuosille 2027–2028 on mahdotonta. Valtionosuudet vuosille 2027–2028 tulee arvioida talousarvioon voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, minkä vuoksi todelliset suunnitelmavuosien 2027–2028 valtionosuudet tulevat poikkeamaan arvioidusta.

Verotulojen ennusteet ovat tarkentuneet taloussuunnitelmakaudelle. Elokuussa tehtyjen ennusteiden mukaan vuodelle 2026 verotulokertymän ennustetaan paranevan 0,55 miljoonaa euroa ja 0,8 miljoonaa euroa vuodelle 2027 verrattuna taloussuunnitelmakaudelle 2025–2027 tehtyyn ennusteeseen.

Uusi kunta-alan palkkaratkaisu tulee lisäämään kunnan henkilöstökustannuksia merkittävästi taloussuunnitelmakaudella. Korkoa korolle laskien uuden sopimuskauden (1.5.2025–29.2.2028) palkkakustannukset tulevat nousemaan jopa 9,5 %. Toimintakulujen kasvun rajaamista on jatkettava toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tulevina vuosina. Uudet menoja lisäävistä toimet tulee rajata lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen. Talousarviovalmistelun edetessä osastojen tulee valmistella talousarvioesitykset kunnanhallituksen 8.9.2025 antaman talousarviokehyksen mukaisesti.

Sote- ja pelastustoimen kiinteistöt tulee yhtiöittää vuoden 2026 alusta voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Yhtiöittämisvelvoite perustuu kilpailuneutraliteettivaatimukseen. Kunnan toimiessa markkinoilla, sen tulee toimia samoin pelisäännöin kuin markkinoilla toimiva yksityinen toimija. Yhtiöittäminen on valmistelussa talousarvion laadintahetkellä. Yhtiöittämisellä on suoria vaikutuksia kunnan taloussuunnitelmaa mm. vuokratulojen, kiinteistöjen ylläpitokustannusten, poistojen ja lainanhoitokustannusten kautta. Yhtiöittämis-tapa vaikuttaa siihen, millaiset taloudelliset vaikutukset yhtiöittämisellä on kunnan kannalta. Yhtiöittämisen taloudelliset vaikutukset tarkentuvat syksyn aikana ja tämä tullaan huomiomaan talousarviokehyksen antamisen yhteydessä.

Kunnan lainojen suojausaste on korkea, jonka vuoksi korkomarkkinoiden heilunnalla ei ole äkillisiä suoria vaikutuksia kunnan korkokustannuksiin. Uusilla talousarviolainoilla on olennainen vaikutus tulevien vuosien korkokustannusten kehitykseen. Korkomarkkinat ovat tasaantuneet kuluvan vuoden aikana, mutta maailman poliittiset tilanteen saattavat tehdä niihin nopeastikin muutoksia.

Talousarviota valmistellaan kunnissa muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Taloussuunnittelmaprosessi

Talousarviokirjan tulee olla linjassa kuntastrategiaan. Kuntastrategian toteuttamista tukevat toiminnalliset tavoitteet ja mittarit ovat osa taloussuunnitelmaa. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet asetetaan kuntastrategian mukaisista näkökulmista

- Kestävä ja terve kuntatalous
- Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja
- Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö
- Kehittyvien asumisen ja elämisen ympäristö
- Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö

Kahdelle ensimmäiselle näkökulmalle tulee asettaa 1–2 tavoitetta. Muiden näkökulmien osalta tulosaluiden tulee asettaa omaan toimintaan liittyvien näkökulmien osalta yhteensä 1–3 tavoitetta. Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten toiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Määrärahat ja tuloarviot

Määrärahat ja tuloarviot viedään kustannuspaikka- ja tilitasolla suoraan budjetointiohjelmaan.

Muutokset kustannuspaikoissa, toiminnoissa ja projekteissa tulee ilmoittaa pääkirjanpitäjälle sekä ilmoitukset tarpeettomista kirjaustunnisteista.

Henkilöstö

Talousarvion palkkamäärärahojen laskenta tapahtuu taloussuunnitteluohjelmassa, jonne kuluvan vuoden palkkatiedot viedään suoraan henkilöstöhallinnon ohjelmasta 12.9. mennessä. Tiedot on tarkistettava osastoilla ja tehtävä tarvittavat korjaukset sekä huolehtia, että kaikkien vuonna 2026 työskentelevien henkilöiden palkat tulee huomioiduksi talousarviossa.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimuskausi on 1.5.2025-29.2.2028. Vuoden 2026 palkankorotukset toteutuvat 1.8.2026 ja 1.10.2026 yhteisvaikutuksen ollen 2,87 %. Palkankorotukset eivät astu voimaan vuoden alusta, jonka vuoksi vuoden 2026 talousarviosuunnittelussa käytetään palkankorotusten yhteisvaikutusten arvioina 1,6 % henkilöstön palkkasummasta. Arviot palkkojen korotusprosentista on huomioitu taloussuunnitteluohjelmassa. Palkkojen sivukuluissa käytettävät prosentit on huomioitu valmiiksi taloussuunnitteluohjelmassa. Palkkamenojen suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevaa tiliöintiohjetta.

Työnantajan sivukuluihin on myös odotettavissa kasvua vuodesta 2025. Työllisyysrahasto on esittänyt työnantajan työttömyysvakuutusmaksuun keskimäärin 0,25–0,75 %-yksikön korotusta vuodelle 2026. Ennakotiedon mukaan muihin työnantajan sivukuluihin ei ole tulossa olennaisia korotuksia.

Vanhat eläkemenoperusteiset eläkemaksut on korvattu vuodesta 2023 alkaen tasausmaksulla. Kevan antaman ennakotien mukaan Kontiolahden kunnalle kohdistuvan tasausmaksun suuruus on noin 839 000 euroa vuonna 2026, joka on noin 50 000 euroa suurempi kuin vuonna 2025. Tasausmaksu on Eläkemenoperusteisen KueLin korvaava tasausmaksu syötetään keskitetysti taloushallinnosta.

Henkilöstösuunnitelmista on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Sisäiset erät ja poistot

Sisäisiä eriä ovat tilavuokrat, siivous- ja ateriapalvelut sekä keskushallinnon tukipalvelut. Sisäisten erien osalta on tarkistettava, että menot ja tulot ovat yhtä suuret. Sisäistä katetta ei saa syntyä. Sisäiset erät tulee toimittaa taloustoimistoon 3.10.2025 mennessä, jonka jälkeen ne syötetään taloussuunnitteluun keskitetysti.

Irtaimiston poistot kohdistetaan suoraan ao. tulosityksiköille. Kaikki poistot syötetään keskitetysti taloustoimiston toimesta.

Investoinnit

Käyttömenoksi katsottavan verottoman irtaimen omaisuuden hankintaraja on 10.000 euroa (alv 0). Yli tämän maksavat hyödykkeet ovat aktivoitavia ja ne kuuluvat investointiansaan. Aktivointiraja on kustannuspaikka-kohtainen.

Investointitaso on saatettava vuosikatteen näkökulmasta tarkasteltuna kestävälle tasolle. Kaikkien investointien osalta on tehtävä priorisointia ja investointien tulee painottua tuottavuutta ja kustannustenhallintaa edis-

täviin investointeihin. Jokainen investointiesitys on perusteltava. Lautakuntien talousarvioesityksiin tulee sisällyttää myös investointiosaa koskeva esitys. Investoinnit budjetoidaan projektitasolla. Määrärahat ja tulorivit viedään suoraan budjetointiohjelmaan.

Investointisuunnitelmasta on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Avustukset ja projektit

Talousarvioesityksiin sisältyvistä avustuksista ja projekteista on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Ilmastotoimet talousarviossa

Talousarvion valmistelun alkuvaiheessa osastojen tulee käydä läpi oman osaston ja tulosalueiden voimassa olevan ilmasto-ohjelman toimenpiteet ja valita niistä ne, jotka ovat ajankohtaisia ja toteutettavissa seuraavana vuonna. Jokainen osasto sisällyttää omat ilmastotoimensa talousarvioehdotukseensa ja kirjaa niiden sisällön, tavoiteaikataulun, kustannukset, rahoituksen ja vastuutahon.

Talousarvioon merkitään kaikki tarvittavat määrärahat ilmastotoimien toteuttamiseksi sekä mahdolliset ulkopuoliset rahoituslähteet. Uusien hankkeiden ja investointien kohdalla arvioidaan ilmastovaikutukset ja kirjaataan ne päätöksenteon tueksi mahdollisuuksien mukaan. Toteutumista seurataan osavuosiraporteissa ja tilinpäätöksessä, joissa arvioidaan toimenpiteiden etenemistä, kustannuksia ja vaikutuksia.

Talousarvion 2026 laadinnan aikataulu

- Kunnanhallituksessa 25.8.2025 talousarvion laadintaohje
- Talousarviokesitys kunnanhallituksessa 8.9.2025
- Osastojen tulee tarkastaa henkilöstön palkkamäärärahat taloussuunnitteluohjelmasta 3.10.2025 mennessä (palkat on ajettu ohjelmaan 12.9.)
- Sisäiset erät taloustoimistoon 3.10.2025 mennessä
- Avustukset, projektit, henkilöstösuunnitelma ja investointisuunnitelma on toimitettava taloustoimistoon 17.10.2025 mennessä
- Lautakuntien käsittely vko 44
- Veroprosenttien käsittely KH 20.10.2025 ja KV 27.10.2025
- Kunnanhallituksen käsittelyt 17.11.2025 ja 1.12.2025
- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa 8.12.2025

Talousarvion ja -suunnitelman syöttämisestä suunnitteluohjelmaan vastaavat osastot omalta vastuualueeltaan. Määrärahojen syötöt tehdään sadan euron tarkkuudelle pyöristettyinä.

KONTIOLAHDEN KUNNANHALLITUS

Kontiolahden kunta

Keskuskatu 8
81100 Kontiolahti

p. 013 7341
f. 013 734 5328

kirjaamo@kontiolahti.fi
www.kontiolahti.fi

Y-tunnus: 0169048-8